

Mezinárodní příslušnost soudu

V ustanoveních čl. 5 a 6 nařízení Brusel I obsažených v oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení je upravena příslušnost soudů na výběr daná (zvláštní příslušnost), která je pro žalobce alternativou k příslušnosti soudů státu bydliště žalovaného podle čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I. Pravidla příslušnosti v ustanoveních čl. 5 a 6 jsou odůvodněna úzkou vazbou mezi soudem a právním sporem nebo jinak usnadňují řádný výkon spravedlnosti; je na žalobci, zda odpovídající pravidlo příslušnosti na výběr dané využije. Tato pravidla o zvláštní příslušnosti soudů je třeba vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané a upravené v nařízení Brusel I. Pravidlo obsažené v čl. 6 nařízení Brusel I navíc nelze uplatnit takovým způsobem, aby umožnilo žalobci podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem, a to odejmout některého z nich soudům státu, ve kterém má bydliště. Vzhledem k totožnému obsahu obou ustanovení lze závěry z judikatury k čl. 6 nařízení Brusel I vztáhnout i na čl. 8. odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Pravidla pro určení příslušnosti mají být v souladu s body 15 a 16 nařízení Brusel I bis vysoce předvídatelná a vycházejí ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného. Kromě místa bydliště žalovaného existují i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby má za cíl posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. Článek 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, jenž je existencí takové „úzké vazby“ odůvodněn, výslovně stanovuje, že (za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních) lze žalobu podat „u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných“. Požadavek předvídatelnosti navíc vyžaduje, aby tato podmínka byla splněna v okamžiku zahájení řízení.

Prolomení obecného pravidla (bydliště) vůči některým z žalovaných je odůvodněno úzkou vazbou mezi vzájemně souvisejícími nároky. Toto propojení však neodůvodňuje odchylku vůči všem žalovaným zároveň, tedy založení příslušnosti soudu, v němž nemá bydliště ani jeden z nich.

Článek 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis nelze využít v případech, kdy osoba, podle které má být určena mezinárodní příslušnost soudu, nemá bydliště ve státě, kde je žaloba podána, ale mezinárodní příslušnost soudů vůči ní je dána podle jiného než tohoto obecného pravidla, například právě postupem podle čl. 26 nařízení Brusel I bis. Opačný výklad by nepřipustně přesahoval případy výslovně předvídané a upravené v nařízení Brusel I bis.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 4162/2019-62 ze dne 4.9.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce V. R., nar. XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. S.S., advokátkou se sídlem v P., proti žalovaným 1) Občanskému sdružení Britské listy, se sídlem v D., 2) J. Č., nar. XY, bytem XY, obou zastoupených P.U., advokátem se sídlem v P., a 3) I. P., nar. XY, bytem XY, zastoupené JUDr. J.S., advokátem se sídlem v L., o ochraně osobnosti s návrhem na náhradu nemajetkové újmy, vedené u Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 5 C 44/2019, o dovolání žalovaného 2) proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 9. 2019, č. j. 21 Co 215/2019-51, tak, že usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 9. 2019, č. j. 21 Co 215/2019-51,

se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou domáhá ochrany osobnosti s tím, aby bylo první žalované uloženo odstranit z webových stránek článku specifikované ve výroku návrhu a všem žalovaným nahradit žalobci nemajetkovou újmu ve výši 600 000 Kč. Návrh odůvodnil tím, že k útoku na jeho osobnost došlo stížností žalovaného 2) odeslané k rukám generálního ředitele Fakultní nemocnice v Sheffieldu, dále publikací článku specifikovaného ve výroku návrhu a písemné reakce žalované 3) na webových stránkách žalované 1). Jednáním žalovaných mělo dojít k poškození cti a dobrého jména žalobce.
2. Krajský soud v Praze jako soud odvolací napadeným usnesením potvrdil usnesení Okresního soudu Praha-západ jako soudu prvního stupně ze dne 9. 7. 2019, č. j. 5 C 44/2019-43, kterým soud zamítl námitku nedostatku pravomoci českých soudů.
3. Soud prvního stupně uvedl, že jelikož účastníci mají bydliště (sídlo) na území členských států Evropské unie, upravuje pravomoc soudu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I bis“). S poukazem na čl. 5 odst. 1, čl. 7 odst. 2 a čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis soud prvního stupně vyložil, že v tomto řízení jde o občanskoprávní odpovědnost za nemajetkovou újmu, ke které došlo nebo mohlo k ní dojít v místě bydliště žalobce (v České republice), přičemž škodná událost (publikace článku na webových stránkách) má mezinárodní dosah. Původce zásahu lze tedy dle soudu prvního stupně žalovat na území České republiky. Dále soud prvního stupně uvedl, že žalovaná 1) má sídlo na území České republiky a nároky, které žalobce učinil předmětem řízení, jsou úzce spojeny (skutkově spolu souvisí) a je tedy namístě, aby byly společně projednány. Opačný postup by byl podle soudu prvního stupně v rozporu se zásadou hospodárnosti a nebylo by možné zabránit vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních. Soud prvního stupně na základě výše uvedeného uzavřel, že žalobu lze projednat před českým soudem, jehož pravomoc je dána sídlem žalované 1), a proto není námitka žalovaných 1) a 2) o nedostatku pravomoci českých soudů důvodná.
4. Odvolací soud nejprve upozornil, že se soud prvního stupně mýlí, pokud uvádí, že námitku nedostatku pravomoci českých soudů podali žalovaní 1) a 2), neboť ji podal toliko žalovaný 2) a žalovaný 1) se k žalobě vyjádřil věcně, aniž by pravomoc českých soudů k projednání žaloby vůči němu podané zpochybnil. Dále však odvolací soud soudu prvního stupně přisvědčil, že se v této věci žalobce domáhá proti žalovaným nároků z titulu ochrany osobnosti, tedy z titulu delikttní odpovědnosti. V této věci tak může být podle odvolacího soudu žalována osoba, která má bydliště v některém členském státě Evropské unie, jak v místě svého bydliště, tak v místě, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodné události. Podle odvolacího soudu pravomoc českých soudů je v případě žalované 1) dána, neboť má sídlo na území České republiky a ke škodné události (zveřejnění článku na webových stránkách) došlo na jejím území. V případě žalované 3) byla pravomoc českých soudů založena v souladu s čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis tím, že se podáním ze dne 18. 4. 2019 vyjádřila k žalobě věcně, aniž by namítla nedostatek příslušnosti dle čl. 24 nařízení Brusel I bis. Jednání žalované 3) je tak v každém případě podle odvolacího soudu úzce spjato s jednáním žalovaného 2), neboť reagovala na jeho stížnost odeslanou generálnímu řediteli Fakultní nemocnice v Sheffieldu, že je účelné nároky proti žalovaným 2) a 3) projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních, a jsou proto splněny podmínky předvídané čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Odvolací námitky žalovaného 2) založené na argumentaci o tom, že skutky přičítané žalované 1) jsou odlišné od skutků přičítaných žalovanému 2)

jsou z uvedeného důvodu bez právního významu. Za shora popsané situace odvolací soud napadené usnesení soudu prvního stupně podle ustanovení § 219 občanského soudního řádu potvrdil, neboť je shledal věcně správným.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Usnesení odvolacího soudu napadl žalovaný 2) v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnil následující dovolací důvody.

6. Odvolací soud podle něj nesprávně posoudil otázku, zda je možné vykládat ustanovení čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis tak, že osoba, která má bydliště v členském státě, může být žalována v jiném členském státě, pokud jsou právní nároky vztahující se k této osobě spojeny s nároky vůči jiné osobě tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních, za situace, kdy tato jiná osoba také nemá bydliště ve státě, kde je žaloba podána, ale pravomoc jeho soudů vůči ní je dána postupem podle čl. 26 odst. 1 téhož nařízení. Přípustnost dovolání ohledně dané otázky spatřuje žalobce v tom, že tato nebyla dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena.

7. Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

9. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

10. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

11. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

12. Dovolání je přípustné pro řešení otázky výkladu ustanovení čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis v případě, že osoba, podle které má být určena mezinárodní příslušnost soudu, také nemá bydliště ve státě, kde je žaloba podána, ale mezinárodní příslušnost jeho soudů vůči ní je dána postupem podle čl. 26 odst. 1 nařízení Brusel I bis, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

13. Dovolání je důvodné.

14. Podle § 11 odst. 1 o. s. ř. se řízení koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný. Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. Věcně a místně příslušným je vždy také soud, jehož příslušnost již není možné podle zákona zkoumat nebo jehož příslušnost byla určena pravomocným rozhodnutím příslušného soudu.

15. Podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních.

16. Obdobně podle čl. 6 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“) osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.

17. Nejvyšší soud již dříve ve své judikatuře ve vztahu k čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I, který je obdobou současného čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, uvedl, že v ustanoveních čl. 5 a 6 nařízení Brusel I obsažených v oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení je upravena příslušnost soudů na výběr daná (zvláštní příslušnost), která je pro žalobce alternativou k příslušnosti soudů státu bydliště žalovaného podle čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I. Pravidla příslušnosti v ustanoveních čl. 5 a 6 jsou odůvodněna úzkou vazbou mezi soudem a právním sporem nebo jinak usnadňují řádný výkon spravedlnosti (srov. bod 12 úvodních ustanovení nařízení Brusel I); je na žalobci, zda odpovídající pravidlo příslušnosti na výběr dané využije. Tato pravidla o zvláštní příslušnosti soudů je třeba vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané a upravené v nařízení Brusel I [srov. např. rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ze dne 16. 7. 2009, ve věci C-189/08, Zuid-Chemie BV proti Philippo 's Mineralenfabriek NV/SA, nebo rozsudek SDEU ze dne 18. 7. 2013, ve věci C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frank Koot a Evergreen Investments BV]. Pravidlo obsažené v čl. 6 nařízení Brusel I navíc nelze uplatnit takovým způsobem, aby umožnilo žalobci podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem, a to odejmout některého z nich soudům státu, ve kterém má bydliště (viz rozsudek SDEU ze dne 27. 9. 1988, ve věci 189/87, Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co. a dalším).

18. Vzhledem k totožnému obsahu obou ustanovení lze závěry z judikatury k čl. 6 nařízení Brusel I vztáhnout i na čl. 8. odst. 1 nařízení Brusel I bis.

19. Pravidla pro určení příslušnosti mají být v souladu s body 15 a 16 recitálu nařízení Brusel I bis vysoce předvídatelná a vycházet ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného. Kromě místa bydliště žalovaného existují i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby má za cíl posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. Článek 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, jenž je existencí takové „úzké vazby“ odůvodněn, poté výslovně stanovuje, že (za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních) lze žalobu podat „u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných“. Požadavek předvídatelnosti navíc vyžaduje, aby tato podmínka byla splněna v okamžiku zahájení

řízení.

20. Na základě uvedeného je zřejmé, že žalovaní mohou předvídat, že budou (společně) žalováni u soudu členského státu, v němž má v okamžiku zahájení řízení alespoň jeden z nich místo svého bydliště, neboť to vyplývá z jednoznačného znění čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Prolomení obecného pravidla (bydliště) vůči některým z žalovaných je totiž odůvodněno úzkou vazbou mezi vzájemně souvisejícími nároky. Toto propojení však neodůvodňuje odchylku vůči všem žalovaným zároveň, tedy založení příslušnosti soudu, v němž nemá bydliště ani jeden z nich. Článek 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis tak nelze využít v případech, kdy osoba, podle které má být určena mezinárodní příslušnost soudu, nemá bydliště ve státě, kde je žaloba podána, ale mezinárodní příslušnost soudů vůči ní je dána podle jiného než tohoto obecného pravidla, například právě postupem podle čl. 26 nařízení Brusel I bis. Opačný výklad by nepřipustně přesahoval případy výslovně předvídané a upravené v nařízení Brusel I bis. Uvedené závěry vyplývají jak z judikatury SDEU (zejména rozsudek SDEU ze dne 27. 10. 1998, ve věci C-51/97, Réunion Européenne SA a další proti Spliethoff's Bevrachtingskantoor BV and the Master of the vessel Alblasgracht V002, body 44 až 46), tak komentářové a další odborné literatury (srov. MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. a kol. Brussels Ibis Regulation. Kolín nad Rýnem: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016, s. 375, 382-383; či ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie, 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 213-214).

21. Nejvyšší soud se proto plně ztotožňuje s názorem uvedeným v podaném dovolání ohledně toho, že k založení mezinárodní příslušnosti českých soudů vůči žalovanému 2) na základě čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis by musela mít žalovaná 3) bydliště na území České republiky, což však nemá. O správnosti tohoto dovozeného závěru nevyvstává Nejvyššímu soudu žádná rozumná pochybnost, neboť i SDEU výslovně potvrdil, že ze samotného znění čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis jasně vyplývá, že toto pravidlo dopadá pouze na situace, kdy má ve státě, v němž byla žaloba podána, alespoň některý z žalovaných své bydliště (viz výše rozsudek SDEU ze dne 27. 10. 1998, ve věci C-51/97, Réunion Européenne a další, bod 44). Jedná se tak o acte clair, a Nejvyšší soud tudíž nemá povinnost obrátit se ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování EU na SDEU s žádostí o zodpovězení této výkladové otázky.

22. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadené usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu v uvedeném rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)